

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของคนชนบทในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารของผู้ย้ายถิ่นก่อนเข้ามาอาศัยในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารของผู้ย้ายถิ่นกับความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร กับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่น กับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อ กับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น

สมมติฐานในการวิจัย ได้แก่

1. ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่น
2. พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อ
3. ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับเหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่น

4.พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น

5.ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อมีความสัมพันธ์ กับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีจำนวน 400 คน อายุระหว่าง 15-45 ปี เป็นคนชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมาหางานทำ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-State Sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง, พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่น อันประกอบด้วย การเลือกเปิดรับข่าวสารและสื่อเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานใน กทม. ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานใน กทม. และการตัดสินใจย้ายถิ่น ได้แก่ เหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม.

สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ONE - WAY ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1, การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 , การวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3, การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย T - test โดยวิธีการ Schaffee เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1, 4 และ 5 โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ขณะที่มียาอายุน้อย คือ ไม่เกิน 20 ปี โดยมีอายุระหว่าง 15-20 ปี ถึงร้อยละ 57 และส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่สูงนัก คือ การศึกษาตั้งแต่ระดับชั้น ม.3 ลงมา ถึงร้อยละ 81.1 โดยมีการศึกษาระดับชั้น ป.1-ป.6 ถึงร้อยละ 46 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก ร้อยละ 42 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ถึงร้อยละ 67.1 โดยมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 1,000-3,000 บาท ร้อยละ 39.8

2. พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่น

ก่อนตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม. กลุ่มตัวอย่างเลือกเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานใน กทม. โดยข่าวสารที่เปิดรับมากที่สุด คือ ด้านสภาพของ กทม. รองลงมาได้แก่ ด้านลักษณะของงานที่ทำ ค่าใช้จ่ายใน กทม. รายได้/ค่าตอบแทนจากการทำงาน สภาพที่อยู่อาศัยใน กทม. ขณะที่ข่าวสารด้านอันตรายที่อาจพบใน กทม. และความปลอดภัย/อันตรายจากการทำงาน เป็นเรื่องที่มีการเปิดรับน้อย

กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานใน กทม. โดยสื่อที่เปิดรับมาก คือ โทรทัศน์ รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ ขณะที่สื่อที่เปิดรับน้อยที่สุด คือ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ครู และ เจ้าหน้าที่จากราชการ

3. ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อ

กลุ่มตัวอย่างได้รับความพึงพอใจในข่าวสารเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานใน กทม. ก่อนการย้ายถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่มากกว่าสภาพการทำงานใน กทม. กล่าวคือ พึงพอใจที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่ายใน กทม. มากที่สุด รองลงมาได้แก่ สภาพของ กทม. และสภาพที่อยู่อาศัยใน กทม. ส่วนข่าวสารที่พึงพอใจน้อยที่สุดคือ ความปลอดภัย/อันตรายจากการทำงาน และลักษณะของงานที่ทำ

และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อสื่อที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานใน กทม. ก่อนการย้ายถิ่น โดยพึงพอใจในสื่อมวลชนมากกว่าสื่อบุคคล กล่าวคือ สื่อที่ให้ความพึงพอใจสูง คือ โทรทัศน์ และ หนังสือพิมพ์ สื่อที่ให้ความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือ คนในครอบครัว วิทยุ ญาติ เพื่อนบ้าน และผู้แทนบริษัทจัดหางาน ส่วนสื่อที่ให้ความพึงพอใจน้อย ได้แก่ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ครู และเจ้าหน้าที่จากราชการ

4. การตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม.

กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 57.5 ตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม. เนื่องจากเหตุผลของความอยากมีรายได้เพิ่มมากที่สุด รองลงมาคือเหตุผลจากการมีคนชักชวน, ความเจริญของ กทม., ความคาดหวังจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น, เห็นเพื่อนไปอยากไปบ้าง และการไม่มีงานทำในจังหวัดที่อยู่ ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่น

จากการวิจัย พบว่า

- เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1
- อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1
- การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1
- อาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1
- รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อ

จากผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อในระดับปานกลางค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์ กับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น

จากผลการวิจัยพบว่า

- เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3
- อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากการไม่มีงานทำในจังหวัดที่อยู่, ความอยากมีรายได้เพิ่ม, การเห็นเพื่อนไปอยากไปบ้าง, การมีคนชักชวน และความคาดหวังจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในขณะที่อายุมีความสัมพันธ์กับเหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากความเจริญของ กทม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากการไม่มีงานทำในจังหวัดที่อยู่, การเห็นเพื่อนไปอยากไปบ้าง และ การมีคนชักชวน ในขณะที่ การศึกษามีความสัมพันธ์กับเหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากความอยากมีรายได้เพิ่ม

ความเจริญของ กทม. และการคาดว่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเหตุการณ์ตัดสินใจ
ย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากการไม่มีงานทำในจังหวัดที่อยู่, การเห็นเพื่อนไป
อยากไปบ้าง และ การมีคนชักชวน ในขณะที่ อาชีพมีความสัมพันธ์กับ
เหตุการณ์ตัดสินใจย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากความอยากมีรายได้เพิ่ม
ความเจริญของ กทม. และการคาดว่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเหตุการณ์ตัดสินใจ
ย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากการไม่มีงานทำในจังหวัดที่อยู่, ความอยากมี
รายได้เพิ่ม, การเห็นเพื่อนไปอยากไปบ้าง, ความเจริญของ กทม. และ
การมีคนชักชวน ในขณะที่รายได้มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ตัดสินใจ
ย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากการคาดว่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่นมีความ
สัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น

จากผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ข้อที่ 4

สมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อมีความสัมพันธ์กับเหตุ ผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น

จากผลการวิจัย พบว่า

ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเหตุการณ์ตัดสินใจย้ายถิ่น อันเนื่องมาจากความอยากมีรายได้เพิ่ม, การเห็นเพื่อนไปอยากไปบ้าง, การมีคนชักชวน และการคาดว่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ในขณะที่ ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ตัดสินใจย้ายถิ่น อันเนื่องมาจาก การไม่มีงานทำในจังหวัดที่อยู่ และ ความเจริญของกทม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ แสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่น

จากแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลและทฤษฎีความแตกต่างของบุคคล (เดอ เฟลอร์, De Fleur : 1970) กล่าวว่า โครงสร้างทางบุคลิกภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ จะมีส่วนสำคัญต่อการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่างๆ แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวก่อนการย้ายถิ่น พบว่า ความแตกต่างของ เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่น ส่วนอาชีพจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กล่าวคือ คนชนบทที่ประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพจะมีแนวโน้มของพฤติกรรมการ

แสวงหาข่าวสารสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเพียงอาชีพเดียว (ตารางที่16) อาจกล่าวได้ว่า คนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในเรื่องของข่าวสารการทำมาหากินสูง ทั้งนี้อาจเนื่อง จากปัญหาความยากจน การขาดแคลนที่ดินทำกิน การเกษตรไม่ได้ผล จึงต้องมีอาชีพ เสริม เช่น การเป็นลูกจ้างในโรงงาน ซึ่งทำให้มีโอกาสในการพบปะพูดคุย และแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารกับผู้อื่นได้มากขึ้น และสำหรับอาชีพที่มีแนวโน้มพฤติกรรมแสวงหาข่าว สารก่อนการย้ายถิ่นต่ำกว่าอาชีพอื่น คือ รับจ้างทั่วไป ซึ่งไม่ใช่งานประจำเป็นอาชีพที่มี ลักษณะไม่แน่นอน อาจกล่าวได้ว่า คนกลุ่มนี้ไม่ค่อยคำนึงถึงมั่นคงในชีวิตมากนัก จึงไม่ ค่อยสนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่และโอกาสในการทำมาหา กินจากภายนอกสังคมของตน

สำหรับเพศนั้น ในปัจจุบัน บทบาทระหว่างเพศชายและเพศหญิง มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันมากขึ้น สังคมให้โอกาสและยอมรับเพศหญิงในด้านต่างๆ มากขึ้น ต่างจากสมัยก่อนที่ผู้ชายมักเป็นผู้นำและผู้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ โดยฝ่าย หญิงเป็นผู้ปฏิบัติตาม จนมีคำกล่าวที่ว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” บทบาทของเพศที่สังคมกำหนดได้เปลี่ยนแปลงไป กิจกรรมต่างๆ ก็เปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้ กำหนดว่า ผู้หญิงมีหน้าที่เพียงแค่ออยู่บ้าน ทำกับข้าว เลี้ยงลูก และผู้ชายเป็นฝ่ายทำงาน นอกบ้านหาเลี้ยงครอบครัว เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ทั้ง 2 ฝ่ายจำเป็นต้องทำงานช่วย เหลือกัน หรือการประกอบอาชีพ ก็ไม่จำกัดว่า มีเพียงผู้ชายเท่านั้นที่จะเป็นทหาร ตำรวจ นักบิน หรือช่างยนต์ แต่ผู้หญิงก็ทำได้ ขณะเดียวกันก็มีผู้ชายจำนวนมากที่ประกอบ อาชีพด้านเสริมสวย หรือตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

ด้านอายุ โดยทั่วไปแล้วคนที่มีอายุแตกต่างกันย่อมมีประสบการณ์ต่าง กัน เป็นผลให้มีความรู้ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติที่แตกต่างกันไปด้วย แต่สำหรับ พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่นนั้น อาจอธิบายได้ว่า ความสนใจในข่าว สารเกี่ยวกับสภาพการทำงานและสภาพความเป็นอยู่ใน กทม. และการเลือกใช้สื่อเพื่อ รับรู้ข่าวสารดังกล่าวไม่ได้แตกต่างกันไปตามอายุของผู้ต้องการย้ายถิ่น เนื่องจากปัจจัย ภายนอก (เช่น สังคมที่แวดล้อมปัจจัยดึงดูด และปัจจัยผลักดันตามทฤษฎีการย้ายถิ่น ดังที่ได้กล่าวแล้ว) เป็นตัวกำหนดความต้องการของผู้ย้ายถิ่นมากกว่าปัจจัยด้านอายุ

ไม่ว่าผู้ที่มีอายุมากหรืออายุน้อย อาจมีพฤติกรรมแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานในกทม. มาก ด้วยเหตุผลต้องการหนีจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ หรือสังคมหรือชุมชนมีคนย้ายถิ่นไปทำงานในเมืองหรือ กทม. เป็นจำนวนมาก ทำให้มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวมาก

ด้านการศึกษา โดยทั่วไปผู้มีการศึกษามากก็มักมีโอกาสในการเปิดรับข่าวสารและความสามารถในการเลือกใช้สื่อได้ดีกว่าผู้มีการศึกษาน้อย หรืออีกนัยหนึ่ง ผู้รู้หนังสือย่อมมีโอกาสในการแสวงหาข่าวสารได้มากกว่าผู้ไม่รู้หนังสือ แต่เนื่องจากข่าวสารดังกล่าวเป็นเรื่องใกล้ตัวที่เกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนชนบท การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเมืองที่เจริญแล้ว เช่น กทม. (ตามความคิดของคนชนบท) อาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ เห็นได้ว่า คนชนบทเลือกเปิดรับข่าวสารตามความสนใจและสอดคล้องกับความคิดและทัศนคติของตน (แคลปเปอร์, Klapper : 1960) เรื่องใดที่คนเห็นว่า มีความสำคัญ ก็จะเป็นแรงผลักดันให้เขาเกิดพฤติกรรมแสวงหาข่าวสารได้ด้วยตัวของเขาเอง โดยไม่จำกัดการศึกษา เพราะการรับรู้ข่าวสารดังกล่าว ไม่ใช่เรื่องยุ่งยากซับซ้อน ยากแก่การทำความเข้าใจ คนชนบทสามารถหาข้อมูลได้โดยง่ายจากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ ซึ่งสมัยนี้ความเจริญเข้าสู่หมู่บ้าน เป็นผลให้แทบทุกครัวเรือนมีโทรทัศน์ใช้กันมากขึ้น ดังการวิจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชน ของศิริชัย ศิริกายะ เมื่อปี 2525 ระบุถึง แนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นของการใช้สื่อโทรทัศน์ หรือการหาข้อมูลจากสื่อระหว่างบุคคล โดยเฉพาะคนใกล้ชิด เช่น ญาติ คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของเวทย์ ธโนปจัย ที่ศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของประชากรในเขตเมืองและชนบท แล้วพบว่า คนชนบทมักสื่อสารโดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นหลัก

ด้านรายได้ หากจะพิจารณาว่ารายได้ที่แตกต่างกัน จะทำให้อำนาจการครอบครองสื่อแตกต่างกัน และมีผลต่อการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันไปด้วย คงพิสูจน์ไม่ได้กับงานวิจัยชิ้นนี้ ถึงแม้ว่าสื่อที่คนชนบทเปิดรับมากที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์ ซึ่งมีราคาค่อนข้างแพงกว่าสื่ออื่น เช่น หนังสือพิมพ์ และวิทยุ แต่ก็นับว่าไม่แพงเกินกำลังซื้อของ

คนชนบท หรือหากบ้านใดไม่มีโทรทัศน์ ก็จะไปรวมกลุ่มดูโทรทัศน์ของเพื่อนบ้าน หรือในแหล่งที่เป็นศูนย์รวมที่มีโทรทัศน์ เช่น สภากาแฟประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา เกี่ยวกับอิทธิพลของการทำนายพฤติกรรมของการสื่อสารโดยตัวแปรทางด้านประชากรของ แม็คลอยด์ และโอคีฟ (McLeod and O'Keefe : 1972) ส่วนใหญ่มักประสบความสำเร็จล้มเหลวเนื่องจากทฤษฎีการแบ่งกลุ่มทางสังคมที่ว่าพฤติกรรมสื่อสารของปัจเจกบุคคลส่วนใหญ่มักเป็นไปตามกลุ่มทางสังคมที่สังกัดมากกว่า จึงเป็นการยากที่จะคาดหวังพฤติกรรมสื่อสาร โดยใช้คุณลักษณะทางด้านประชากรและสังคมเป็นตัวอธิบายเพียงอย่างเดียว และการวิจัยของกรีนเบิร์ก และคูมาตา (Greenberg & Kumata : 1968) พบว่า การศึกษาตัวแปรทางด้านประชากร เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ และเชื้อชาติ แต่ละตัวโดยลำพัง แล้วแทบจะไม่มีอิทธิพลในการทำนายพฤติกรรมการใช้สื่อเลย

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อ

หากพิจารณาในแง่เนื้อหาของข่าวสาร ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกรับเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานในเมืองแล้ว จะเห็นได้ว่า มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันตามทฤษฎีการย้ายถิ่น เนื่องจากคนชนบทส่วนใหญ่เลือกที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของกทม. กล่าวคือจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจที่ประสบอยู่ ทำให้คนชนบทต้องการที่จะรับรู้สภาพต่างๆของ กทม. ว่ามีความแตกต่างจากสภาพที่ตนเป็นอยู่อย่างไร และมีความคาดหวังว่าจะได้รับโอกาสในการทำงานที่ดีกว่าในท้องถิ่นเดิม จึงทำให้เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับงานที่จะเข้ามาทำใน กทม. ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการเลือกรับสารของแคลปเปอร์ (Klapper:1960) โดยผู้ย้ายถิ่นได้เลือกเปิดรับข่าวสารที่เขามีความสนใจ สอดคล้องกับทัศนคติ และประสบการณ์ดั้งเดิม ขณะเดียวกันก็หลีกเลี่ยงที่จะรับรู้ข่าวสารในเชิงลบเกี่ยวกับ กทม. คือ ด้านอันตรายที่อาจพบได้ทั่วไปใน กทม. รวมถึงอันตรายอันอาจเกิดจากการทำงาน2. กรณีที่ผู้ต้องการย้ายถิ่น แสวงหาข้อมูลข่าวสารจากความต้องการของตนเองมักจะให้ความ

สนใจข่าวสารเกี่ยวกับกรุงเทพมหานครในด้านบวกและพยายามที่จะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่
ให้ข้อมูลให้ด้านลบ ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลองวิธีการแสวงหาข่าวสารของ ดันเนอฮิว
และทิปตัน (Donohew & Tipton : 1973) ที่ว่าด้วยการแสวงหา การหลีกเลี่ยง และการ
จัดกระบวนการข่าวสาร

และงานวิจัยชิ้นนี้ได้พบข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีความ
สนใจในข่าวสาร เนื่องจาก อยากได้ข้อมูลเพิ่มเติม และอยากได้คำแนะนำ (ตารางที่ 65)
ซึ่งสอดคล้องกับการแสวงหาข่าวสารตามความต้องการพื้นฐานดังที่แอทคิน
(Atkin:1973) ได้กล่าวเอาไว้ว่าประกอบด้วย ความต้องการรู้ในเหตุการณ์ ต้องการ
คำแนะนำ ต้องการข่าวสารเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง และเพื่อเอาไว้พูดคุยกับ
คนอื่น

สำหรับการเลือกใช้สื่อ นั้นจะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทและ
เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวชนบทเพิ่มมากขึ้นกว่าสื่อระหว่างบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็น
เห็นว่า เมื่อความเจริญก้าวเข้ามา วิถีชีวิตและโครงสร้างทางสังคมในชนบทก็เปลี่ยน
แปลงไปด้วย สำหรับสื่อมวลชนที่เปิดรับมาก ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ
ตามลำดับ ซึ่งในอดีตผลการศึกษาวิจัยจำนวนมากพบว่า สื่อที่คนชนบทเปิดรับมากที่สุด
คือสื่อวิทยุ รองลงมาคือ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เช่น การศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชน
เพื่อการพัฒนาในเขตเมืองในชนบท ของศิริชัย ศิริกายะ (2525) และงานวิจัยนี้ก็ได้อ
กล่าวไว้ว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีแนวโน้มจะได้รับความนิยมสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะความ
เจริญที่กระจายลงไปสู่สังคมชนบทมากขึ้น และคนรู้หนังสือมากขึ้น ปัจจุบันคนชนบทจึง
เลือกเปิดรับสื่อโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์มากขึ้น

สำหรับสื่อบุคคลที่เปิดรับมาก ได้แก่ ญาติ คนในครอบครัว และเพื่อนบ้าน
ซึ่งเป็นผู้ที่กลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด สนับสนุนอย่างแน่นแฟ้น (Strong ties)
และไว้เนื้อเชื่อใจ สอดรับกับแนวความคิดเครือข่ายทางสังคม (โรเจอร์สและคินเซด,
Rogers and Kincaid : 1981) คือ มีลักษณะเครือข่ายความสัมพันธ์แบบเกี่ยวซ้อนกัน
ดังปรากฏอยู่ในงานวิจัยหลายท่าน เช่น สาวิตรี กาญจนบุญชู (1974), เสาวลักษณ์

กิตติประภาส (1989), ฮูโก (Hugo:1988) , และอาบู ลุกฮอด (Abu-Lughod:1961) เป็นต้น ที่กล่าวว่า การย้ายถิ่นนั้น มักจะได้รับอิทธิพลจากญาติ หรือเพื่อน หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์ในหมู่บ้านเดียวกัน

นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังได้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ความน่าเชื่อถือในสื่อก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกเปิดรับสื่อด้วยเช่นกัน (ตารางที่ 66) กล่าวคือ 5 อันดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเชื่อถือ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ คนในครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้าน ตามลำดับ และเป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุใดคนชนบทจึงเปิดรับสื่อประเภทกำหนดผู้ใหญ่มาก และเจ้าหน้าที่ราชการน้อยมาก สิ่งนี้อธิบายได้ว่า เนื่องมาจากสื่อประเภทนี้มีการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างน้อยครั้งมาก หรือลักษณะของผู้ส่งสารขาดความน่าเชื่อถือที่เพียงพอ เช่น กรณี กำหนดผู้ใหญ่มาก แม้จะมีความเป็นผู้นำทางความคิดของคนในชุมชนก็ตาม แต่หากไม่เคยได้มาสัมผัสสังคมมหานครมาก่อน หรือมีความรู้เกี่ยวกับกรุงเทพฯ มากพอ ชาวบ้านก็จะขาดความเชื่อถือและไม่ขอคำแนะนำในเรื่องดังกล่าว ส่วนเจ้าหน้าที่ราชการนั้น เป็นบุคคลที่ขาดคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับชาวชนบทที่ต้องการย้ายถิ่น จึงทำให้ประสิทธิภาพการสื่อสาร และการมีความรู้ความเข้าใจร่วมกันก็จะลดลง ดังที่ โรเจอร์ส และชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker :1971) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพ ถ้าผู้รับสารและผู้ส่งสารมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (Homophily) มีความเข้าใจร่วมกัน มีทัศนคติ ความเชื่อและภาษาเหมือนกัน ซึ่งความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารพิจารณาได้จาก ความสามารถและความเป็นผู้ชำนาญ (Competence of Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) (อรรถวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2537:84) ดังเห็นได้จากสื่อบุคคลที่ผู้ย้ายถิ่นให้ความเชื่อถืออย่างมาก คือ คนในครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม และแนวความคิดเครือข่ายทางสังคม

ทั้งนี้ผู้ต้องการย้ายถิ่นได้คาดคะเนหรือคาดหวังไว้ล่วงหน้าแล้วว่า ข้อมูลข่าวสารใดที่ตนเองต้องการรับรู้ และจะรู้ได้จากสื่อประเภทใด จึงนำไปสู่การเลือกใช้สื่อเพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารตามความต้องการของผู้ย้ายถิ่น สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างคำนึงและคาดหวังถึงชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากโอกาสที่จะเข้ามาทำงานใน กทม. และเลือก

ใช้ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ มากกว่าสื่ออื่นๆ เนื่องจากสื่อโทรทัศน์นั้น สามารถสะท้อนภาพจริงของ กทม. ได้อย่างชัดเจน โดยคุณภาพทั้งในด้านภาพและเสียง มีความเข้าใจ ดึงดูดใจ และน่าสนใจติดตามมากกว่าสื่ออื่นๆ สำหรับหนังสือพิมพ์นั้น ท่ามกลางความหลากหลายของข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ จะมีความละเอียด ชัดเจน และสาระสำคัญ ความเฉพาะเจาะจงของเนื้อหา อันเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้ที่ต้องการข่าวสารจากหนังสือพิมพ์เท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงความพึงพอใจต่อสื่อพบว่า สื่อที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ คนในครอบครัว วิทยุ ญาติ เพื่อนบ้าน และผู้แทนบริษัท จัดหางาน แม้ว่า กลุ่มตัวอย่างจะทำการสื่อสาร และมีการโต้ตอบกับผู้ส่งสาร ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารชัดเจน แต่เนื่องจากสื่อระหว่างบุคคลมีข้อจำกัดในเรื่องของการแพร่กระจายข่าวสาร จึงทำให้ไม่ได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอเท่าที่ต้องการ ส่วนวิทยุ แม้จะเผยแพร่ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว แต่มีข้อเสียในแง่ผู้ฟังได้รับฟังเพียงแค่เสียงไม่เห็นภาพไม่มีลายลักษณ์อักษรเหมือนสื่ออื่น เช่น โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ทำให้ขาดความน่าสนใจและความน่าเชื่อถือ อีกประการหนึ่งคือหากผู้ฟังไม่ได้รับฟังหรือติดตามฟังอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารนั้นอย่างเต็มที่ ประกอบกับลักษณะเนื้อหาในรายการวิทยุ มักให้ข้อมูลด้านความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เช่น รายการเพลง สำหรับข่าวสารที่เป็นสาระความรู้ (ที่มีอยู่ไม่มากนัก) มักได้จากรายการข่าว ส่วนรายการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม. เช่น ในเรื่องของแหล่งงานใน กทม. ความปลอดภัย/อันตรายจากการทำงาน นั้น ไม่ค่อยปรากฏให้เห็นเท่าใดนัก

สื่อที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อย คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน/ครู และเจ้าหน้าที่จากราชการ ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อดังกล่าวมากนัก ถึงแม้ว่า สื่อทั้งสองนี้ จะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความน่าเชื่อถือ ก็ตาม แต่อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยได้ทำการสื่อสารในเรื่องเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่หรือสภาพการทำงานใน กทม. ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดและสร้างความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวร่วมกันได้

นอกจากนี้ยังพบว่า ประเด็นข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือเรื่องความปลอดภัย/อันตรายจากการทำงาน และลักษณะของงานที่ทำให้เนื่องจากโดยทั่วไปแล้ว ผู้รับสารเลือกที่จะหลีกเลี่ยงไม่รับข่าวสารในเรื่องที่ตนไม่ต้องการ จึงทำให้ขาดข้อมูลข่าวสารในเรื่องดังกล่าว สำหรับผู้ส่งสาร เช่น สื่อระหว่างบุคคล อาจขาดข้อมูลข่าวสารในเรื่องลักษณะงานที่ทำใน กทม. อย่างถูกต้อง และสำหรับสื่อมวลชน ไม่ได้ให้ความสำคัญในสองเรื่องดังกล่าวอย่างเพียงพอ จึงทำให้นำเสนอเรื่องดังกล่าวน้อยมากไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ที่ต้องการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม.

การที่บุคคลมีพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก็เพราะมีความต้องการที่จะรับข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน 4 ประการ ดังที่ แอทกิน (Atkin, 1973 : 208) ได้กล่าวไว้ ฉะนั้น เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการนั้น ก็ทำให้ได้รับความพึงพอใจตามไปด้วยเช่นกัน ยังมีพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร (การเปิดรับข่าวสารและสื่อ) มากขึ้นเท่าไร ก็ทำให้ได้รับประโยชน์ และมีโอกาสในการเลือกใช้สื่อเพื่อรับข่าวสารนั้น ๆ ได้อย่างตรงตามความต้องการของตนมากขึ้นเท่านั้น เป็นผลให้เกิดความพึงพอใจในการที่ได้รับรู้ข่าวสารและสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อ เพื่อการสนองตอบความต้องการพื้นฐานด้วยนั่นเอง

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น

จากตัวแปรด้านอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เห็นได้ว่า มีเพียงตัวแปรด้านเพศ ตัวแปรเดียวเท่านั้น ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับ เหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่นเลย เนื่องจากปัจจุบันเพศชายและเพศหญิง มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันมากขึ้นกว่าสมัยก่อน ประกอบกันการศึกษาในสังคมไทย ก็ไม่ได้มีการแบ่งแยกสิทธิให้แก่เพศชายมากกว่าเพศหญิงดังเช่นเมื่อก่อนอีกต่อไปแล้ว ดังนั้นทั้งเพศชายและเพศหญิงจึงมีโอกาส มีความรู้ ความคิดในการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม. เท่าเทียมกัน

อายุ มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการย้ายถิ่น คือ ความเจริญของ กทม. เพียงตัวแปรเดียว โดยเฉพาะในช่วงวัยหนุ่มสาวจะมีมากที่สุด กล่าวคือ วัยนี้เป็นวัยที่มีความพร้อม หลงใหลต่อสิ่งเข้ายวต่าง ๆ ได้ง่าย เมื่อรับรู้ถึงความเจริญของ กทม. โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ทำให้ตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม. ได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของโครงการแรงงานเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (2534) ที่ศึกษากลุ่มเด็กที่ ประสบปัญหาเมื่อเข้ามาทำงานในเมือง พบว่า การที่เด็กเข้ามาทำงาน เป็นเพราะเด็ก อยากเห็นกรุงเทพฯ ความต้องการดังกล่าว เกิดจากการที่เคยเห็นภาพของเมืองผ่านสื่อ โทรทัศน์ และหนังสือกลางแปลง

ด้านการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาต่ำ และผู้ ประกอบอาชีพการเกษตรและค้าขาย จะมีการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม. ด้วยเหตุผลความอยากมีรายได้เพิ่ม ความเจริญของ กทม. และการคาดว่าจะมีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นจำนวนมาก และผู้ที่มีรายได้ต่ำจะตัดสินใจย้ายถิ่นเนื่องจากเหตุ ผลที่คาดว่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วัฒนา เจริญรงค์ (2535) ที่ปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการส่งเด็กเข้ามา ทำงานในเมือง ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์ แล้วพบว่า ข่าวสารที่มีผลต่อการส่ง เด็กเข้ามาทำงานในเมือง คือ เรื่องของรายได้ และการได้มีโอกาสสัมผัสกับความเจริญใน เมือง โดยผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้ามาทำงานที่แนวความคิดว่า ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่ม ขึ้น และทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของกองการจัดหางาน กรมแรงงาน (กรมการจัดหางานในปัจจุบัน) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากรในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือและการเข้ามาหางานทำใน กทม. เมื่อปี 2528 พบว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว (ซึ่งเป็นกำลังแรงงานสำคัญ) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีอาชีพเกษตรกรรวม ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีภูมิลำเนา อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง (ดูภาคผนวก ก ตารางที่ 61) ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ.ศ.2535 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดังนั้น หากพิจารณาตามทฤษฎีการย้ายถิ่นแล้ว อาจกล่าวได้ว่า จุดเริ่มต้นของการย้ายถิ่นเข้า

มาทำงานใน กทม. ก็เนื่องมาจากปัจจัยผลักดัน คือเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เช่น การขาดแคลนที่ดินทำกิน การประสบปัญหาภัยธรรมชาติ การเกษตรไม่ได้ผล ประกอบกับปัจจัยดึงดูด คือ การที่ กทม.เป็นเมืองใหญ่ เป็นศูนย์รวมของแหล่งอุตสาหกรรม เท่ากับการสร้างโอกาสของการมีงานทำและรายได้ให้แก่คนชนบท สอดคล้องกับทฤษฎีของ ราเวนสไตน์ (Ravensteine : 1885) และ ลี (Lee : 1966) และแนวความคิดของ กุนนาร์ ไมร์ดัล (Gunnar Myrdal : 1972) ซึ่งงานวิจัยนี้ได้พบข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาใน กทม. ส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพลูกจ้างประจำในโรงงาน และรับจ้างทั่วไป มีรายได้ระหว่าง 3,000-5,000 บาท (ตารางที่ 62) แม้เป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงและมีรายได้ไม่สูงมากนัก แต่ผู้ย้ายถิ่นก็เห็นว่า เป็นโอกาสและทางเลือกที่ดีกว่าการอยู่ในถิ่นที่อยู่เดิม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโตดาโร (Todaro : 1969) และ แฮร์ริสและโตดาโร (Harris and Todaro : 1970) ที่อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจย้ายถิ่นของชาวชนบทสู่เมือง โดยผู้พร้อมจะย้ายถิ่นตัดสินใจจากข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับตลาดแรงงาน และคาดว่าตนจะได้รับประโยชน์จากการย้ายถิ่นนั้น ข้อมูลข่าวสารจึงนับว่า มีส่วนสำคัญที่ทำให้คนชนบทรับรู้สภาพของกทม.และเกิดความต้องการที่จะเข้ามาทำงานใน กทม.

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่น มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่น

เนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นออกจากท้องถิ่นเดิมเพื่อเข้ามาทำงานในท้องถิ่นอื่นที่ตนไม่คุ้นเคย นับว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก เหตุผลที่แท้จริงในการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม. คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นสำคัญ ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ สอดคล้องกับการศึกษาของเสาวลักษณ์ กิตติประภาส (Sauwalak Kittiprapas:1989) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นและบทบาทของการสื่อสาร:ศึกษาเปรียบเทียบสองหมู่บ้าน ในหมู่บ้านแม่โชค (Mae-Chok) อำเภอคลอง และหมู่บ้านดงสุระ (Dong-Sura) อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ พบว่า นอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นแล้ว ปัจจัยทางการสื่อสารก็มีส่วนสำคัญด้วยเช่นกัน ทั้งในด้านการติดต่อกับสังคมภายนอก การได้รับ

ข้อมูลข่าวสาร และการย้ายถิ่นเพื่อการทำงาน เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการสื่อสารของเพื่อนและผู้มีความสัมพันธ์ในหมู่บ้านเดียวกัน

ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเพิ่มเติม พบว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทเพื่อประกอบในการตัดสินใจย้ายถิ่น (ตารางที่ 63 และ 64) ได้แก่ ญาติ คนในครอบครัว โทรทัศน์ เพื่อนบ้าน หนังสือพิมพ์ ตัวแทนบริษัทจัดหางาน และวิทยุ ตามลำดับ ขณะที่มีการใช้ข้อมูลข่าวสารจาก กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ครู และ เจ้าหน้าที่ราชการ ประกอบการตัดสินใจน้อยที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากคุณลักษณะที่แตกต่างของสื่อ กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่า เพราะ สื่อมวลชน สามารถแพร่กระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง และมีความหลากหลายมากกว่า แต่อาจให้ข้อมูลได้ไม่ละเอียดชัดเจนตรงตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่สื่อบุคคลให้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างละเอียด และสามารถโต้ตอบกันได้หากมีข้อสงสัย สื่อบุคคลจึงมีอิทธิพลและมีบทบาทต่อความคิด ความเชื่อดั้งเดิม และการตัดสินใจได้ดีกว่าสื่อมวลชน

สำหรับการเปิดรับสื่อนั้น ผู้ย้ายถิ่นเปิดรับทั้งสื่อบุคคลและสื่อมวลชน โดยเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าสื่อบุคคล ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจงจิต เทียมทอง (2527) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารก่อนการย้ายถิ่นของสตรีชนบทในเชียงใหม่ พบว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานที่ย้ายถิ่นปลายทางนั้นได้รับจากสื่อบุคคลมากที่สุด และงานวิจัยของประไพศรี สุภีโพธิ์ ที่ศึกษาการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อมาทำงานในเมืองของแรงงานต่างถิ่นในจังหวัดชลบุรี พบว่า แรงงานต่างถิ่นแสวงหาข่าวสารผ่านสื่อระหว่างบุคคลมากที่สุด เนื่องจาก มีความเชื่อถือและมีโอกาสเข้าถึงมากที่สุด

สมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อมีความสัมพันธ์กับเหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่น

ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อมีความสัมพันธ์กับเหตุผลการตัดสินใจย้ายถิ่น เนื่องจาก การไม่มีงานทำในจังหวัดที่อยู่ และความเจริญของ กทม. เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการย้ายถิ่น โดย การไม่มีงานทำในจังหวัดที่อยู่เปรียบเสมือนปัจจัยผลักและความ

เจริญของ กทม เปรียบเสมือนปัจจัยดึงดูด ทั้งสองปัจจัยนี้มีส่วนผลักดันและเป็นแรงจูงใจให้คนปรารถนาที่จะย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม. โดยมีความต้องการข่าวสารและอาศัยสื่อต่างๆ ทั้งสื่อระหว่างบุคคลและสื่อมวลชน เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารนั้นมาประกอบในการตัดสินใจ และถึงแม้ว่า ผู้ย้ายถิ่นจะมีความพึงพอใจในข่าวสารที่ได้จากสื่อมวลชนมากกว่า แต่สื่อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นอย่างแท้จริง ก็ยังคงเป็นสื่อบุคคลนั่นเอง สำหรับความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ตัดสินใจย้ายถิ่น เนื่องจากความอยากมีรายได้เพิ่ม การเห็นเพื่อนไปอยากไปบ้าง การมีคนชักชวน และการคาดว่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อาจอธิบายได้ว่า เป็นเพราะข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไม่ได้บอกรายละเอียดในเรื่องของรายได้จากการทำงานใน กทม. มากนัก ผู้ย้ายถิ่นจึงยังไม่มั่นใจว่าจะสามารถมีรายได้เพิ่มและตัดสินใจย้ายถิ่นเนื่องจากอยากมีรายได้เพิ่ม ส่วนเหตุการณ์มีคนชักชวน อาจเป็นเพราะคุณสมบัติของผู้ชักชวนยังด้อยในเรื่องของความสามารถ การขาดข้อมูลที่เพียงพอ และการขาดความน่าเชื่อถือโดยรวม ทั้งเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ดีพอ ทำให้การสื่อสารขาดประสิทธิภาพไม่สามารถสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารให้เกิดขึ้นได้ คือไม่เกิดสภาวะการสื่อสารเชิงลู่เข้า สำหรับเหตุการณ์ย้ายถิ่นเนื่องจากคาดว่าจะ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั้น กล่าวได้ว่า ผู้ย้ายถิ่นยังไม่ได้รับข้อมูลที่ยืนยันได้แน่นอนว่า ถ้าย้ายถิ่นเข้ามาแล้วจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ก็ตัดสินใจย้ายถิ่นแบบสุ่มเสี่ยง (โตดาโร, Todaro, 1969:138-148), แฮริส และโตดาโร ,Harris and Todaro, 1970:126-142)

จากการศึกษาของแคทซ์และคณะ (Katz and Others: 1974) เกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ อธิบายได้ว่า สภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้ชาวชนบทเกิดแรงกดดันภายในจิตใจ มีความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากสภาพปัญหาความแร้นแค้น และความยากจนที่ประสบอยู่ เป็นแรงจูงใจให้เขาเกิดความต้องการข้อมูลข่าวสาร เพื่อที่จะขจัด หลีกเลียง หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยจะต้องมีการสื่อสารกันโดยผ่านสื่อมวลชนหรือสื่อบุคคล ในการรับรู้เหตุการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสังคมของตน เพื่อตอบสนองความต้องการต่างๆ กัน เช่น เพื่อขอคำแนะนำ เสริมความคิดเห็น เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลดหรือผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยด้านการใช้สื่อ

มวลชนเพื่อตอบสนองความต้องการของแมคคอม และเบคเกอร์ (Mc Combs – Becker :1977) และการศึกษาวิจัยความพึงพอใจในการบริโภคสื่อข่าวสารของ เวินเนอร์ (Wenner : 1985)

จึงอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับประโยชน์จากข่าวสารและการใช้สื่อ เพื่อเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสภาพการทำงานและสภาพความเป็นอยู่ใน กทม. โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสภาพของ กทม.และลักษณะของงานที่จะเข้ามาทำใน กทม.ในด้าน บวก ทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงความเจริญของ กทม. รวมทั้งโอกาสในการทำงานอาชีพ ต่าง ๆ ซึ่งมีให้เลือกมากกว่าในจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่

จากผลการวิจัย ได้สร้างความมั่นใจยิ่งขึ้นถึงเหตุผลต่าง ๆ ของการตัดสินใจย้ายถิ่น ซึ่งพบว่า ปัญหาเบื้องต้นของการตัดสินใจย้ายถิ่นมาจากสภาพทาง เศรษฐกิจเป็นสำคัญ ประกอบกับข้อมูลข่าวสารที่ผ่านทางช่องทางการสื่อสาร ทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ที่เอื้ออำนวยให้คนชนบทรับรู้สภาพความเป็นเมือง และโอกาสทางเศรษฐกิจในเมือง ก่อให้เกิดความอยากลองเข้ามาทำงานเลี้ยงชีพเพื่อให้มี รายได้เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งหาทางเลือกที่ดีที่สุด มีการเปรียบเทียบกับทางเลือกต่าง ๆ หาก มีข้อสงสัย ลังเล หรือยังไม่มั่นใจก็จะขอคำปรึกษาหรือจากคนที่ใกล้ชิดสนิทสนม และ ไร้กังวล และขั้นสุดท้าย คือ การตัดสินใจย้ายถิ่น

โดยสรุปแม้ว่า พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารก่อนการตัดสินใจย้ายถิ่น ของคนชนบท ส่วนหนึ่งเกิดจากความต้องการ และความสนใจในข่าวสารเกี่ยวกับ กรุงเทพมหานคร ของผู้ที่ต้องการย้ายถิ่นเอง แต่อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการยึดยึดข้อมูล ข่าวสารในเรื่องดังกล่าวโดยผ่านสื่อ ทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ซึ่งทั้งสอง ส่วนนี้อาจจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันหรือในคราวเดียวกันและเป็นมูลเหตุให้คนตัดสินใจย้าย ถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม.ได้

กรณีที่คนชนบทได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่พยายามให้ภาพ ลักษณะในด้านบวก เช่น สภาพความเป็นเมือง หรือความเจริญของกรุงเทพมหานคร ทำ ให้คนชนบทมีการรับรู้คล้อยตามและส่งผลให้เกิดแรงปรารถนาที่จะย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน

ใน กทม. ซึ่งในเรื่องนี้เป็นที่น่าวิตกว่าหากคนชนบทยังขาดความรู้ ความเข้าใจถึงความแตกต่างของวิถีชีวิตของคนสังคมเมือง ก็จะเป็นการยากลำบากที่จะวิเคราะห์และตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง อีกประการหนึ่งที่ควรคำนึงถึง ก็คือ วิจารณ์ญาณของทำงานด้านสื่อมวลชน กล่าวคือการเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน ข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ มักมีการเสนอภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมเมือง ซึ่งเท่ากับเป็นการยึดยึดข้อมูลข่าวสารในเรื่องดังกล่าวให้แก่คนชนบท ทั้งๆ ที่ความหมายที่แท้จริงของ สื่อมวลชน ก็คือ สื่อของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.ด้านข้อมูลข่าวสาร

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเผยแพร่ข้อมูล เช่น กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมประชาสัมพันธ์ ควรดำเนินการ

1.1ปรับปรุงข้อมูลด้านสภาพการทำงานใน กทม.เช่น ลักษณะของงาน รายได้หรือค่าตอบแทนจากการทำงาน ความปลอดภัย/อันตรายจากการทำงาน ให้ตรงตามความสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องการย้ายถิ่น

1.2ให้ความสำคัญแก่ข้อมูลด้านความปลอดภัยหรืออันตรายจากการทำงาน และอันตรายที่คนชนบทอาจพบได้ใน กทม.เพิ่มมากขึ้น

2.ด้านการเผยแพร่ข้อมูล

ในการเผยแพร่ข่าวสาร เพื่อให้คนชนบทใช้ประกอบการตัดสินใจก่อนย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม. ควร

2.1ปรับปรุงวิธีการเผยแพร่ข่าวสาร ให้สื่อบุคคลมีบทบาทมากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ราชการที่เกี่ยวข้อง ประสานความร่วมมือกับผู้นำความคิดเห็นในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ฯลฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้น

2.2ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพการทำงานใน กทม.แก่เจ้าหน้าที่ราชการที่เกี่ยวข้องและผู้นำความคิดเห็นในชุมชน เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้ต้องการย้ายถิ่น

2.3 ให้การสนับสนุน และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง NGO และองค์กรประชาชน ในการดำเนินงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้ต้องการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม.

2.4 ประสานขอความร่วมมือหน่วยงานด้านสื่อมวลชนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อโทรทัศน์ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับคนชนบทที่ต้องการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กทม.

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ขยายลักษณะของกลุ่มเป้าหมายให้มีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากการศึกษานี้เน้นเฉพาะกลุ่มคนชนบทที่เข้ามาอาศัยในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร

2. ศึกษาเฉพาะเจาะจงถึงองค์ประกอบแต่ละตัวของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้รับสาร ผู้ส่งสาร ลักษณะของข้อมูลข่าวสาร และช่องทางการสื่อสาร ในประเด็นเกี่ยวกับความต้องการเข้ามาทำงานในเมือง

3. ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการได้งานทำของคนชนบทที่ย้ายถิ่นตลอดจนความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพการทำงาน เช่น ด้านลักษณะของงานที่ทำ และรายได้หรือค่าตอบแทนจากการทำงาน หลังจากย้ายถิ่นแล้ว
